## 1. AMAÇ

Bu prosedürün amacı; sağlık tesisimizin iklim değişikliği ile mücadeleye katkı sağlaması, sürdürülebilir bakım anlayışıyla hizmet sunması, enerji, su ve diğer doğal kaynakları verimli kullanması, karbon ayak izini ve sera gazı emisyonlarını azaltması ile iklim değişikliği kaynaklı acil durumlara hazırlıklı olmasına yönelik yapıyı, sorumlulukları ve uygulama esaslarını belirlemektir.

## 2. KAPSAM

Bu prosedür; üst yönetim, Sürdürülebilirlik Ekibi, Kalite Yönetim Birimi, teknik hizmetler, satın alma, destek hizmetleri, eğitim birimi ve sağlık tesisinin tüm birimleri ile çalışanlarını, tesiste hizmet veren dış kaynak firmalarını kapsar.

## 3. TANIMLAR

- **İklim değişikliği:** Karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan ya da dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan etkinlikleri sonucunda iklimde oluşan değişikliktir.
- **Sürdürülebilir bakım:** Sağlık hizmetinin kalitesinden ve güvenliğinden ödün vermeden çevresel, ekonomik ve sosyal etkileri dengeleyerek hizmetin gelecek nesiller için de sağlanabilir olmasını gözeten bakım anlayışıdır.
- **Karbon ayak izi:** Bir kurumun faaliyetleri sonucunda doğrudan ve dolaylı olarak atmosfere salınan sera gazlarının karbondioksit eşdeğeri ($tCO_2e$) cinsinden toplamıdır.
- **Kapsam 1 emisyonları:** Kurumun sahip olduğu ya da kontrol ettiği kaynaklardan doğrudan salınan emisyonlardır (doğalgaz kazanı, jeneratör yakıtı, kurum araçları, anestezik gazlar, soğutucu gaz kaçakları).
- **Kapsam 2 emisyonları:** Satın alınan elektrik, ısı ya da buhar tüketiminden kaynaklanan dolaylı emisyonlardır.
- **Kapsam 3 emisyonları:** Tedarik zinciri, atıkların bertarafı, çalışan ulaşımı, iş seyahatleri gibi kurumun kontrolü dışındaki kaynaklardan doğan diğer dolaylı emisyonlardır.
- **Yenilenebilir enerji:** Güneş, rüzgâr, jeotermal, biyokütle gibi tükenmeyen kaynaklardan elde edilen enerjidir.
- **Paydaş:** Kurumun sürdürülebilirlik çalışmalarından etkilenen ya da bu çalışmalara katkı sunan çalışan, hasta, ziyaretçi, tedarikçi, yerel yönetim, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarıdır.

## 4. KISALTMALAR

- **İDS:** İklim Değişikliği ve Sürdürülebilirlik
- **$tCO_2e$:** Ton karbondioksit eşdeğeri
- **DÖF:** Düzeltici ve Önleyici Faaliyet
- **HBYS:** Hastane Bilgi Yönetim Sistemi

## 5. SORUMLULAR

- **Üst yönetim:** Sürdürülebilirlik yapısının oluşturulmasından, planın onaylanmasından, kaynak sağlanmasından ve sonuçların izlenmesinden sorumludur. Yapı, yönetsel kademelerin liderliğinde kurulur.
- **Sürdürülebilirlik Ekibi:** Planın hazırlanması, uygulanması, ölçümlerin izlenmesi ve raporlanmasından sorumludur (bkz. İDS.YD.007 Sürdürülebilirlik Ekibi Görev, Yetki ve Sorumlulukları).
- **Kalite Yönetim Birimi:** Dokümantasyon, ölçüm sonuçlarının kalite sistemine entegrasyonu ve DÖF süreçlerinin koordinasyonundan sorumludur.
- **Teknik Hizmetler:** Enerji, su ve doğalgaz tüketiminin ölçülmesi, sayaç okumaları ve tasarruf sağlayan teknolojilerin uygulanmasından sorumludur.
- **Satın Alma Birimi:** Sürdürülebilir satın alma kriterlerinin uygulanmasından sorumludur.
- **Eğitim Birimi:** Farkındalık eğitimlerinin planlanması ve kayıt altına alınmasından sorumludur.
- **Tüm çalışanlar:** Prosedür ve talimatlara uymaktan, israf ve iyileştirme fırsatlarını bildirmekten sorumludur.

## 6. UYGULAMA

### 6.1. Yapılanma

Üst yönetim tarafından, başhekim ya da görevlendireceği başhekim yardımcısı başkanlığında; idari ve mali işler, sağlık bakım hizmetleri, teknik hizmetler, satın alma, atık yönetimi, eğitim, kalite yönetim birimi ve iş sağlığı ve güvenliği temsilcilerinden oluşan Sürdürülebilirlik Ekibi kurulur. Ekip yılda en az dört kez toplanır; toplantılar kayıt altına alınır. Paydaş katılımı için çalışan temsilcileri ile gerektiğinde tedarikçi, yerel yönetim ve sivil toplum temsilcileri toplantılara davet edilir.

### 6.2. Planlama (İDS.1.1)

Ekip, her yıl ocak ayında İDS.PL.002 İklim Değişikliği ile Mücadele ve Sürdürülebilir Bakım Planı'nı hazırlar ve üst yönetimin onayına sunar. Plan asgari aşağıdakileri içerir:

- Enerji, su, doğalgaz, araç yakıtları ve diğer doğal kaynakların kullanımının ölçülmesi ve azaltılmasına yönelik eylemler,
- Karbon ayak izi ve sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönelik uygulamalar ve sayısal hedefler,
- Sosyal sorumluluk kapsamında yürütülecek örnek çalışmalar (bkz. OYİ.PR.010 Sosyal Sorumluluk Prosedürü),
- Her eylem için sorumlu, kaynak, başlangıç/bitiş tarihi ve başarı göstergesi.

### 6.3. Ölçme ve izleme

- Elektrik, su, doğalgaz, araç yakıtı, jeneratör yakıtı ve tıbbi gaz tüketimleri her ay İDS.FR.006 Kaynak Tüketimi Aylık İzleme Formu'na kaydedilir. Veriler fatura ve sayaç okumalarından alınır; alt sayaç bulunan alanlarda birim bazında izlenir.
- Karbon ayak izi yılda bir kez İDS.FR.007 Karbon Ayak İzi ve Sera Gazı Emisyonu Hesaplama Formu ile hesaplanır. Hesaplamada güncel ulusal/uluslararası emisyon faktörleri kullanılır ve kaynağı forma yazılır (ör. Sera Gazı Protokolü, ISO 14064-1).
- Sonuçlar normalize edilerek (yatak, hasta günü, m² başına) önceki yıllar ve hedeflerle karşılaştırılır.

### 6.4. Kaynakların çevre dostu kullanımı (İDS.1.2)

- **Enerji:** İDS.TL.002 Enerji Verimliliği ve Tasarrufu Talimatı uygulanır; yenilenebilir enerji (ör. çatı güneş enerjisi, güneş kollektörü) ve tasarruf sağlayan teknolojiler (LED aydınlatma, hareket sensörü, frekans invertörlü pompa/fan, ısı geri kazanımı) için fizibilite yapılır ve plana alınır.
- **Su:** İDS.TL.003 Su Tasarrufu Talimatı uygulanır; tasarruflu armatür, sızıntı kontrolü ve uygun alanlarda gri su/yağmur suyu geri kazanımı değerlendirilir.
- **Atık:** Atık yönetimi ve geri dönüşüm, AY.PR.001 Atık Yönetimi Prosedürü ve sıfır atık uygulamalarıyla iklim hedefleri kapsamında yürütülür.
- **Yeşil altyapı ve binalar:** Yeni bina ve tadilat projelerinde sürdürülebilir bina ölçütleri (yalıtım, doğal ışık, doğal havalandırma, enerji verimli sistemler) şartnamelere eklenir; yeşil alanların artırılması ve ekolojik peyzaj teşvik edilir.
- **Tedarik zinciri:** İDS.TL.004 Sürdürülebilir (Yeşil) Satın Alma Talimatı uygulanır; tedarikçiler İDS.FR.008 ile değerlendirilir.
- **İklim kaynaklı acil durumlar:** Sıcak hava dalgası, sel/su baskını, kuraklık, orman yangını, fırtına gibi durumlar için İDS.PL.003 İklim Kaynaklı Acil Durumlara Hazırlık Planı hazırlanır; plan ADY.PR.044 Hastane Afet Planı ile uyumlu tutulur ve yılda en az bir kez güncellenir.

### 6.5. Farkındalık ve iş birliği (İDS.1.3)

- İDS.PL.004 Sürdürülebilirlik Eğitim ve Farkındalık Planı ile çalışanlara asgari; iklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkileri, enerji ve su tasarrufu, atık yönetimi ve sürdürülebilir uygulamalar, yeşil bina standartları konularında eğitim verilir. Eğitimler EY.PL.001 Hizmet İçi Eğitim Planı'na işlenir.
- Dünya Su Günü (22 Mart), Dünya Sağlık Günü (7 Nisan), Dünya Çevre Günü (5 Haziran) gibi günlerde farkındalık etkinlikleri yapılır.
- Çalışan ve ziyaretçilerin toplu taşıma, bisiklet ve yürüyüş tercihleri teşvik edilir (bisiklet park yeri, toplu taşıma bilgilendirmesi, servis güzergâhları).
- Sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, belediye ve diğer sağlık kurumlarıyla iş birlikleri İDS.LS.001'de izlenir.
- Sağlık hizmetlerinin gereksiz kullanımını önlemek için akılcı ilaç ve akılcı laboratuvar kullanımı, tekrarlayan tetkiklerin izlenmesi, uygun durumlarda tele-sağlık/randevu düzenlemeleri gibi uygulamalar yürütülür.

### 6.6. Değerlendirme, raporlama ve iyileştirme

Ekip, üç ayda bir plan gerçekleşmelerini değerlendirir. Hedefe ulaşılamayan konularda kök neden analizi yapılarak KY.PR.006 Düzeltici ve Önleyici Faaliyetler Prosedürü'ne göre DÖF başlatılır. Yıl sonunda İDS.YD.008 Yıllık Sürdürülebilirlik ve Verimlilik Raporu hazırlanarak üst yönetime sunulur; sonuçlar bir sonraki yılın planına girdi olur.

## 7. İLGİLİ DOKÜMANLAR

- İDS.PR.001 Kurumsal Verimlilik Prosedürü
- İDS.PL.002 İklim Değişikliği ile Mücadele ve Sürdürülebilir Bakım Planı
- İDS.PL.003 İklim Kaynaklı Acil Durumlara Hazırlık Planı
- İDS.PL.004 Sürdürülebilirlik Eğitim ve Farkındalık Planı
- İDS.FR.006 Kaynak Tüketimi Aylık İzleme Formu
- İDS.FR.007 Karbon Ayak İzi ve Sera Gazı Emisyonu Hesaplama Formu
- İDS.FR.008 Sürdürülebilir Tedarikçi Değerlendirme Formu
- İDS.TL.002, İDS.TL.003, İDS.TL.004
- İDS.LS.001 Sürdürülebilirlik Paydaş ve İş Birlikleri Listesi
- İDS.YD.007, İDS.YD.008
- AY.PR.001 Atık Yönetimi Prosedürü
- ADY.PR.044 Hastane Afet Planı Standart Operasyon Prosedürü
- KY.PR.006 Düzeltici ve Önleyici Faaliyetler Prosedürü

## 8. YASAL DAYANAK VE KAYNAKLAR

- Sağlıkta Akreditasyon Standartları Hastane Seti v4.0, Bölüm 30: İklim Değişikliği ve Sürdürülebilirlik
- 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu ve ilgili yönetmelikler
- Sıfır Atık Yönetmeliği; Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği
- Sera Gazı Protokolü (GHG Protocol) Kurumsal Standardı; TS EN ISO 14064-1